

Výzvou pro zemědělce je snižování emisí a regionalizace produkce

Nový Strategický plán společné zemědělské politiky (SZP) umožňuje poskytovat dotace na nákup strojů a zařízení pro precizní zemědělství, konstatuje Lubor Lacina, profesor ekonomie z Mendelovy univerzity v Brně.

Filip Hubička

Ani oboru zemědělství se nevyhnou trendy automatizace. Český prováděcí plán společné evropské zemědělské politiky umožňuje na tyto aktivity poskytovat dotace, které ale nejsou všemocné. Samy o sobě k oboru nepřitáhnou například mladé lidi, upozorňuje Lubor Lacina.

Lze si dnes vůbec představit soběstačné, resp. ziskové zemědělské hospodaření v dnešní nebo budoucí Evropě bez dotací? Vláda na Novém Zélandu v roce 1985 po 12letém experimentu dotace zrušila, což vedlo k větší efektivnosti a inovativnosti v oboru.

Ano, lze. Období dotační podpory zemědělské produkce je stále kratší než historie zemědělské produkce bez dotací. Problémem je ale samotná existence vnitřního trhu Evropské unie, s volným pohybem zboží bez možnosti ochrany trhu například formou cel nebo národních technických norem. Nový Zéland jako ostrov může efektivně bránit dovozu dotovaných zemědělských produktů ze zbytku světa, pokud dodrží pravidla Světové obchodní organizace.

V případě EU by ale muselo dojít k dohodě na odstranění dotací na úrovni všech členských zemí k jednomu okamžiku a současně by se evropské zemědělství muselo vyrovnat

konkurenci ze zbytku světa. Taková dohoda je ale málo pravděpodobná. Zájmy a priority členských zemí se liší. A pak by stále bylo důležité, jak by k dotační podpoře přistoupily členské země. Nabízejí se úvahy, zda

Období dotační podpory zemědělské produkce je stále kratší než historie zemědělské produkce bez dotací.

by nenahradily evropské dotace národními, či zda by zavádění ochrany národních trhů neohrozilo fungování vnitřního trhu EU a volného pohybu zboží.

Jedním z cílů nového Strategického plánu společné zemědělské politiky (SZP) do roku 2027 je zvýšení konkurenceschopnosti zemědělců a potravinářů. Jaké nástroje považujete v této oblasti za nejdůležitější?

Výzvou produkce zemědělských komodit a potravin po roce 2027 bude propojení dvou cílů. Na jedné straně nutnosti zapojení zemědělského sektoru do procesu snižování emisí skleníkových plynů, kde je zemědělství jedním z významných zdrojů. Na straně druhé probíhá dlouhodobá

diskuse o nutnosti větší regionalizace produkce a propojení producentů komodit, výrobců potravin a konzumentů – spotřebitelů.

Za důležitou považují také podporu nákupu technologií, které prvovýrobcům umožní zpracování komodit a jejich prodej spotřebitelům v této lokální nebo regionální dimenzi.

Regionalizace produkce tedy něco stojí. Jsou a budou zákazníci ochotni akceptovat vyšší ceny?

V Německu v předchozích letech probíhala intenzivní diskuse mezi prvovýrobcem, zpracovateli, obchodními řetězci a spotřebiteli moderovaná zástupcem federální vlády. Otázka zněla: „O kolik jsou němečtí spotřebitelé ochotni akceptovat zvýšení ceny potravin, pokud se zemědělská produkce a její zpracování do formy potravin více přiblíží spotřebiteli?“

Jde o úplnou změnu stávajícího modelu, kdy se například telata narodí na jihu Německa, na výkrm se převezou na sever země a pak opět na jatka například do Bavorska. A naporcované a zabalené maso se prodá v celé německé síti obchodů nebo dokonce i za hranicemi Německa v rámci vnitřního trhu unie. V navrhovaném modelu by se celý produkční řetězec stal více regionálním. A odpověď německých

spotřebitelů může být pro někoho stále překvapivá. Jsou ochotní akceptovat až třetinový nárůst ceny, pokud produkce bude více regionální.

Co ale zákazníci v Česku? Máme pořád o dost nižší platy než Němci.

Nedlouho poté, kdy Němci tuto studii publikovali, zmiňoval jsem se o ní na setkání deseti největších zemědělských producentů z jižní Moravy, Vysočiny a východních Čech. Odpovídali mně, že kdyby se zdražily potraviny u nás, začne revoluce. Bylo to asi rok před vypuknutím krize. Když dnes srovnám stejný nákup, který jsem učinil nyní a před rokem, mám pocit, že rozdíl v ceně třetinový je. A revoluce nevypukla.

Vy a vaši kolegové z univerzity jste loni upozorňovali, že poskytnutí financí na nákup moderních zemědělských technologií jak velkým, tak malým podnikům by vedlo k vyšší produktivitě i udržitelnosti zemědělské produkce.

Prof. Lubor Lacina

- Vystudoval Mendelovu univerzitu v Brně. V roce 2016 byl jmenován profesorem managementu a ekonomiky.
- Od roku 1992 působí na Ústavu financí Mendelovy univerzity a zabývá se problematikou měnové integrace, rozpočtu EU a členství v unii.
- V roce 2009 získal titul Jean Monnet Chair in European Economic Studies. Před šesti lety také založil think-tank Mendelovo evropské centrum a je jeho ředitelem.

Umožňuje nová SZP takový postup?

Ano. Jsou přichystány dotace na nákup strojů a zařízení pro precizní zemědělství. Zemědělci si za ně budou moci pořídít například systémy využívající družicové polohové systémy, jako je asistované automatické řízení traktoru, polní roboty, nebo investice do živočišné výroby, kam spadají zejména různé typy robotických zařízení. Další projektovou intervencí jsou dotace investic do zpracování zemědělských produktů (na zařízení pro výrobu krmiv, potravin, balení a sklady je připraveno 4,7 miliardy korun), na zahájení

činnosti mladého zemědělce (na realizaci podnikatelských plánů bude poskytnuto asi 2,7 miliardy korun na období) a na inovace při zpracování zemědělských produktů (na provozní výdaje dostanou zemědělci a potravináři zhruba 190 milionů korun na období).

Otázkou je pak administrativní náročnost žádostí o dotace a jejich čerpání. Náročnost administrativního systému dříve zvýhodňovala velké zemědělské podniky s dostatečnou lidskou kapacitou administrace projektů a předkládání žádostí. Velké podniky však mají vlastní prostředky na nákup nebo garanci půjček. Dotace by měly primárně směřovat právě ke středním a malým zemědělcům s potenciálem zpracování a dodávek produkce na lokální trh.

Mají zásady nové zemědělské politiky šanci povzbudit zájem mladých lidí o obor?

Nemají. Příjmy v zemědělství jsou dlouhodobě pod příjmy v odvětví průmyslu a službách. Zemědělství tak není atraktivním oborem, pokud nejste dědicem již vytvořeného a fungujícího podniku. Odrazující je také skutečnost, že začínající zemědělec není schopen získat prostředky na nákup půdy. Dotace mu sice teoreticky pokryjí úroky z úvěru, ale s ohledem na nízkou rentabilitu zemědělské prvovýroby, nulovou historii a celkově velké riziko mu banka úvěr prostě neposkytne.

Dotační tituly by měly dát více prostředků na nákup půdy od končících farmářů k začínajícím. Většina nákupu půdy dnes není prováděna zemědělci, ale velkými holdingy typu Agrofert nebo lidmi, kteří do půdy investují peníze vydělané v jiných oborech činnosti.